

ค.6 จารุพงศ์ จันทรเพชร

ในวิทยานิพนธ์ที่เสนอเพื่อขอจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขา จิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร เรื่อง *โลกในอุดมคติ* (2526) จารุพงศ์ จันทรเพชร ได้เขียนไว้ในหน้า 6 ถึงอิทธิพลที่ได้รับด้านรูปแบบดังนี้

1. อิทธิพลที่ได้รับจากศิลปะตะวันตก ได้แก่ศิลปะในกลุ่มลัทธิ

เหนือจริง (Surrealism) โดยเฉพาะผลงานของ อีฟ ตองกี (Yves Tanguy) และ ศิลปะเกี่ยวกับคริสตศาสนาในสมัยเรอเนสซองส์ (Renaissance)

2. อิทธิพลที่ได้รับจากศิลปะตะวันออก ซึ่งได้แก่ภาพเขียนทิวทัศน์ของ จีน และ ภาพพิมพ์ไม้ของญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังประสมประสานกับจิตรกรรม ฝาผนังของไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

โดยทั้งหมดนี้ได้นำมาประสานกันเพื่อให้เกิดรูปแบบและบรรยากาศ อย่างที่ข้าพเจ้าต้องการ

ในที่นี้จะคัดเลือกผลงานจิตรกรรมของจารุพงศ์ที่ปรากฏใน วิทยานิพนธ์ซึ่งมีเนื้อหาทางศาสนา และมีเค้าหรือร่องรอยว่าได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปะจีนหรือเรียลลิสต์ 2 ภาพ คือ ภาพชื่อ *โลกใหม่ 2* และ *อาดมพล*

ในภาพ *โลกใหม่ 2* (2526) (J1) มีรูปทรงสถาปัตยกรรม คล้ายเจดีย์ ตั้งอยู่บนพื้นระนาบสีแดงสด ซึ่งแลดูโล่ง เว้งว้าง ให้ความได้ว้าศิลปะในเสนอ โลกในอุดมคติแห่งพุทธศาสนาหรือ “สวรรค์” ในจินตนาการที่เต็มไปด้วย บรรยากาศแห่งความสงบ สันติ และเร้นลับ

และในภาพ *อาดมพล* (J2) ซึ่งวาดในปีเดียวกันนั้นมีรูปคล้าย สถาปัตยกรรมไทยที่จินตนาการขึ้น ตั้งกระจุกกระจายอยู่ตามพื้นที่ซึ่ง ประกอบด้วยแม่น้ำ ไชตหิน บนท้องฟ้ามีดวงอาทิตย์สีส้มและแดงสลับคล้าย กับช่วงเวลาเย็น ซึ่งศิลปินได้เสนอแนวคิดไว้ว่าต้องการเน้นถึงช่วงเวลาใน แต่ละวันที่เหมาะสมที่ธรรมชาติ ได้เอื้ออำนวยให้มนุษย์ได้หยุดและคิดถึงตัวเอง เพื่อตั้งคำถามและหาคำตอบให้แก่ตนเอง...เป็นการบอกเล่าถึงความ สุขที่พึงปรารถนาของมนุษย์ที่ถูกถ่ายทอดออกมาจากจินตนาการ

นอกจากจะได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของสถาปัตยกรรมไทย ดั้งเดิม เช่น เจดีย์ กุฎาคาร ปล้องโฉน เครื่องยอด ที่ปรากฏในจิตรกรรม ฝาผนังของลานนาแล้ว ยังมีแรงบันดาลใจแนววิธีการสร้างบรรยากาศที่ เว้งว้างและการออกแบบรูปทรงบางอย่างจากจิตรกรรมของตองกี เช่น ใน ภาพชื่อ *Indefinite Divisibility* (1942-66) และจากผลงานของบอช ศิลปินผู้ ปู่ทางให้แก่กลุ่มเซอร์เรียลลิสต์ เช่นในภาพ *The Garden of Earthly Delights* (1507-67)

น่าสังเกตว่าแนวคิดเกี่ยวกับภาพ “สวรรค์” ของจารุพงศ์ น่าจะ ใกล้เคียงกับของไทยและของบอชมากกว่าจะใกล้กับจุดยืนและแนวคิดของ ตองกี ซึ่งวาดภาพกึ่งฝันกึ่งอัตโนมัติจากจิตใต้สำนึกอันเต็มไปด้วยความกลัว และความวิตกกังวลเกี่ยวกับมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่กำลังคุกคามตัวเขา ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศสและสมาชิกกลุ่มเซอร์เรียลลิสต์ ถึงขนาดต้องลี้ภัยไปอยู่ สหรัฐอเมริกา



J1

จารุพงศ์ จันทรเพชร *โลกใหม่ 2* (2526)



J2

จารุพงศ์ จันทรเพชร *อาดมพล* (2526)



Yves Tanguy : *Indefinite Divisibility* (1942)

66



H. Bosch : *The Garden of Earthly Delights* (1507) (detail)

67



UA1



VV1



René Magritte : *Threatening Weather* (1928)

68



René Magritte : *The Castle of the Pyrenees* (1959)

70

69

3 ผลงานของศิลปินที่มีลักษณะเป็นการทดลองระยะสั้นด้วยแรงบันดาลใจจากศิลปะเซอร์เรียลลิสม์และ/หรือผลงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา

เนื่องจากกลุ่มนี้มีจำนวนศิลปินมาก แต่ว่าแต่ละคนมีผลงานที่มีเค้าว่ารับแรงบันดาลใจจากเซอร์เรียลลิสม์น้อยชิ้น เพื่อให้ประเด็นที่น่าสนใจและชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงขอใช้วิธีจัดกลุ่มศิลปินตามลักษณะของนัยสำคัญที่ปรากฏในภาพที่คัดเลือกมาศึกษา

ง.1 อวบน้ำ สาณะเสน และวิวิชา ยอดนิล

ผลงานของอวบน้ำ สาณะเสน และวิวิชา ยอดนิล ที่กล่าวได้ว่ามีตัวบ่งชี้ที่แสดงว่าได้รับแรงบันดาลใจจากเซอร์เรียลลิสม์ คือภาพชื่อ *Unfinished Melody* (2524) และ *ทะเลเสียด* (2525) ลักษณะร่วมของทั้ง 2 ภาพนี้คือการนำเสนอภาพวัตถุลอย

ในภาพ *Unfinished Melody* (2524) (UA1) นี้ อวบน้ำ สาณะเสน วาดไวโอลินแบบเหมือนจริงให้ลอยอยู่ในอากาศ เบื้องล่างมีโต๊ะปูผ้าสีนวล บนโต๊ะมีเปลือกหอยสีขาว ฉากหลังเป็นทะเลและท้องฟ้าที่มีบรรยากาศเว้งว่าง

ส่วน *ทะเลเสียด* (2525) (VV1) ของวิวิชา นั้น ก่อนหินขนาดใหญ่ 2 ก้อน ลอยอยู่บนท้องฟ้าเหนือท้องทะเลซึ่งมีบรรยากาศเว้งว่างเช่นเดียวกัน

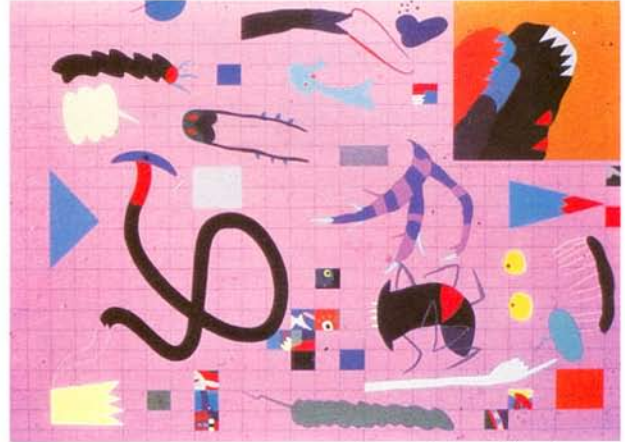
การนำเสนอภาพวัตถุซึ่งมีน้ำหนักแต่ลอยอยู่ในอากาศได้โดยไร้เหตุผลนั้น ชวนให้นึกถึงจิตรกรรมของมารก리트 2 ภาพ คือ *Threatening Weather* (1928⁶⁸) และ *The Castle of the Pyrenees* (1959-69) แต่ UA1 เลือกเครื่องดนตรีต่างชนิดออกไปและใช้เทคนิคที่ประณีตกว่า ส่วน VV1 นั้น ก่อนหินมีจำนวนมากว่า แต่ขนาดย่อม ลอยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ มีเงา ทะเลมีเนื้อที่มากกว่าและมีสีสดใสสูงกว่า ดูไม่คุกคามความรู้สึกของผู้ดูเท่าภาพของมารก리트 ซึ่งก่อนหินมีขนาดใหญ่มาก (หากเทียบกับขนาดของปราสาท) และท้องฟ้าก็มีเนื้อที่มากกว่าทะเลอย่างเห็นได้ชัด

ข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ UA1 มีบรรยากาศโครงสีและรายละเอียดของภาพ (เช่น โต๊ะปูผ้า) ชวนให้นึกถึงภาพของดาลีชื่อ *Couple with Heads full of Clouds* (1936⁷⁰) ด้วย



Salvador Dali : *Couple with Heads Full of Clouds* (1936)

ทั้งอวบและวิวิชาชยอรับว่ามีความประทับใจในรูปแบบและเทคนิคเซอร์เรียลลิสต์ แต่เจตนาในการสร้างภาพนั้นมีลักษณะเฉพาะตัวต่างกับมาริตต์และดาลีไปคนละแบบ อวบให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อ 26 เมษายน 2536 ว่าตนเองชอบเล่นไวโอลินแต่เล่นยังไม่ได้ดีอย่างใจ จึงวาดไวโอลินให้ลอยสูงสุดเอี่ยม ส่วนวิวิชาชยอไปในวิทยานพนธ์เรื่อง “หิน ทะเล ท้องฟ้า” (2526) ว่า ประทับใจในความงามของธรรมชาติชายทะเล ต้องการแสดงอารมณ์ร่วมของตนที่มีต่อธรรมชาติ และได้ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2528 ว่าที่วาดให้ก้อนหินลอยเพราะประสงค์จะแสดงลักษณะของก้อนหินที่เป็นอิสระจากสภาพแวดล้อม ซึ่งต่างจากเจตนาของมาริตต์ที่ต้องการใช้ความไร้เหตุผลสร้างความตื่นตะลึงให้แก่ผู้ชมชาวตะวันตกซึ่งชินและยึดมั่นอยู่กับความเป็นเหตุเป็นผล



PR1

ปริญญา ตันติสุข วันเสาร์ (2524)

ง.2 ปริญญา ตันติสุข

ผลงานของปริญญา ตันติสุข ช่วงแรกที่มีนัยสำคัญซึ่งถึงแรงบันดาลใจที่ได้รับจากศิลปินเซอร์เรียลลิสต์ คือภาพชื่อ *วันเสาร์* (2524)

ภาพ *วันเสาร์* (2524) (PR1) ซึ่งเป็นหนึ่งในภาพชุดวันต่างๆของปริญญา มีรูปทรงอิสระที่ดัดแปลงมาจากสิ่งต่างๆในธรรมชาติลอยกระจัดกระจายเต็มพื้นที่ เช่น รูปทรงของ นก หนอน แผลง ว่า งู ต้นไม้ ภูเขา ลูกตา ที่นำมาออกแบบรูปทรงใหม่ให้ดูสนุก ร่าเริง แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างศิลปินกับธรรมชาติ

วิธีการดัดแปลงรูปทรงจากธรรมชาติให้มีลักษณะเรียบง่ายคล้ายการ์ตูนมีความเคลื่อนไหว เบาคล่อง และการระบายสีให้ดูแบนแบบ 2 มิติแล้วตัดเส้น ขว่นให้ถึงภาพจิตรกรรมของมิโร ชื่อ *The Carnival of Harlequin* (1924-1925-71) ส่วนรูปทรงของวัตถุที่ค่อนข้างเป็นแถบสั้นก็ชวนให้นึกถึงแถบในภาพของ Kandinsky (ศิลปินชาวรัสเซียผู้ได้รับเชิญจากเบรออตงให้มาร่วมแสดงงานด้วย) เช่นภาพชื่อ *Black Points* (1937-72)

ปริญญาเคยให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อ 25 มิถุนายน 2529 ว่า “สนใจการใช้สีรูปทรงและการดัดแปลงรูปทรงให้ผิดจากธรรมชาติในงานของมิโร” แต่บ้ำลึงเกตว่า ในขณะที่มีโรวาดภาพจากแรงกระตุ้นภายใน อันได้แก่ความฝัน (ภาพหลอนที่เกิดจากความหิว) ผสมกับความหมกมุ่นในเรื่องเพศซึ่งเป็นแนวทางที่กลุ่มเซอร์เรียลลิสต์ชื่นชมนั้น ปริญญาได้อาศัยรูปทรงในธรรมชาติที่ได้พบเห็นระหว่างการเดินทางไปพักผ่อนต่างจังหวัดเป็นต้นแบบ



71



72



CH1

ชวง มูลพินิจ *อยุธยา* (2520)

ง.3 ชวง มูลพินิจ เสริมศักดิ์ สุขเปี่ยม ศุภชัย สุกชีโชติ สมพงษ์
อดุลยสารพิน โลงนา พลวงศ์ และ สุพันธ์ กระจ่างเพ็ญ

ลักษณะเด่นที่ปรากฏร่วมกันในงานจิตรกรรมของศิลปินกลุ่มนี้ คือ
ได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างบรรยากาศให้เร้าลับแบบเซอร์เรียลลิสต์
ผลงานที่มีนัยสำคัญที่คัดเลือกมาวิเคราะห์ ได้แก่

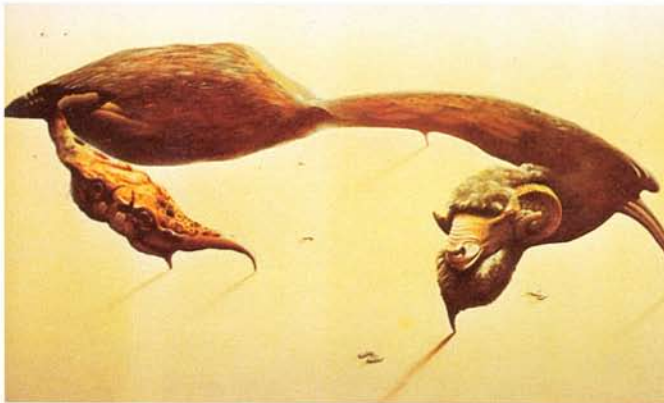
- *อยุธยา* (2520) (CH1) ของชวง มูลพินิจ
- *ความขัดแย้งของรูปทรงต่อสภาพในจินตนาการ 2* (2528) (SS1)
ของเสริมศักดิ์ สุขเปี่ยม
- *070 นาฬิกา* (2522) (SUP1) ของ ศุภชัย สุกชีโชติ
- *หุ่นหมายเลข 2* (2522) (SU1) และ *ต้นไม้ 82* (2525) (SU2) ของ
สุพันธ์ กระจ่างเพ็ญ
- *ฝันครึ่งหลัง* (2522) (SOM 1) และ *นางแบบ* (2524) (SOM 2) และ
ฝันริมทะเล (2524) (SOM 3)

ใน CH1 นั้น องค์ประกอบของภาพและบรรยากาศโดยรวมชวนให้
นึกถึงจิตรกรรมของแอร์นส์ท์ ชื่อ *The Whole City* (1935-73) ซึ่งวาดขึ้น
จากกลางสังหรณ์ถึงความฝันที่อาจเกิดขึ้นจากสงครามที่ฮิตเลอร์จะก่อขึ้น
ในยุโรป อย่างไรก็ตามชวงได้ให้สัมภาษณ์เมื่อ 23 สิงหาคม 2536 ว่า
วาดจากความประทับใจในวัดตุจริง (เจดีย์) ที่เคยเห็น ซึ่งยังอยู่ในสภาพที่
ค่อนข้างสมบูรณ์ ในแง่เทคนิคเขาได้ทดลองพิมพ์ลูกไม้กับไปบนภาพวาด
ในลักษณะเดียวกับที่แอร์นส์ท์ทำ





SS1 เสริมศักดิ์ สุขเปี่ยม ความขัดแย้งของรูปทรงต่างสภาพในจินตนาการ 2 (2528)



SUP1 ศุภชัย สุชีโชติ 070 นาฬิกา (2522)

ภาพ SS1 และ SUP1 คล้ายกันในแง่การวางวัตถุหลักไว้กลางพื้นที่ว่างที่เว้าเว้า ไม่จำกัดขอบเขต ทำนองเดียวกับภาพ *The Sleep* ของดาลี (ดูภาพ 39) ภาพ SUP1 เติมน้ำหนักความไม่มั่นคงของวัตถุ (ขาเรียวแหลมที่แตะกับพื้นให้วัตถุดูลอยไร้เสถียรภาพ) ชวนให้นึกถึงผลงานของดาลีชื่อ *The Architectonic Angelus of Millet* และภาพ PA3 ของปัญญา จินตนาการ (ดูภาพ 62 และหน้า 98) การปะติดปะต่อรูปทรงอย่างอิสระ (หัวแกะ+ปากนก+เขาควายนกกีวี) ก็ชวนให้นึกถึงภาพของแอร์นส์ชื่อ *The Angel of Hearth and Home* (1937-74) ส่วนภาพ SS1 ที่เน้นความขัดแย้งของรูปทรงที่ดูนุ่มตึงตึงมีชีวิต กับรูปทรงที่แปรสภาพเป็นสิ่งฝกร้อนและแข็งนั้นเป็นทำนองเดียวกับที่ดาลีที่เสนอในภาพชื่อ *Premonition of Civil War* (ดูภาพ 22) และภาพของแอร์นส์ชื่อ *Napoleon in the Wilderness* (1941-75)



74



75